

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/259/2020
Identifikačné číslo spisu: 8116210933
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8116210933.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu PaeDr. X. A., bývajúceho v P. XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou ECKER - KÁN & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Námestie Martina Benku 9, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matejom Kánom, proti žalovanému Y. Q., bývajúcemu v F., P. XXX, zastúpenému JUDr. Ladislavom Lukáčom, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 17, o určenie neúčinnosti právnych úkonov, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 19C/197/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 17. februára 2020 sp. zn. 18Co/86/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 21. februára 2019 č. k. 19C/197/2016-198 určil, že bližšie označené kúpne zmluvy z 23. mája 2013 a 8. augusta 2014 sú právne neúčinné (výrok I. a II.), zamietol návrh žalovanej strany na prerušenie konania (výrok III.) a priznal žalobcovi náhradu trov konania (výrok IV.).

1.1. V podstatnom uviedol, že žalobca mal voči H. Q. vykonať pohľadávku titulom pôžičky splatnej 12. augusta 2007. Na základe uznania dlhu sa zaviazal tento dlh splatiť najneskôr do 30. septembra 2009, avšak dlžník dlh nesplatil. V roku 2013 dlžník predal žalovanému bližšie označené nehnuteľnosti a v roku 2014 predal dlžník s manželkou žalovanému ďalšie bližšie označené nehnuteľnosti. Súd prvej inštancie konštatoval, že ak mal dlžník poctivý úmysel splácať svoje dlhy, mal začať splácať dlhy, ktoré boli splatné už v roku 2007. Pre súd prvej inštancie bolo rozhodujúce, že sa dlžník zbavil majetku, ale svojho veriteľa nevyrovnal. Pokiaľ sa poukazovalo na konkurzné konanie, považoval konanie dlžníka za nečestné, keď v zozname majetku k návrhu na oddĺženie uviedol, že v posledných troch rokoch nevlastnil žiadnu nehnuteľnosť. Pokiaľ ide o právny úkon medzi blízkymi osobami, platí tu obrátené dôkazné bremeno teda, že sa predpokladá zo zákona, vedomosť blízkych osôb o úmysle dlžníka ukrátiť

veriteľa. V tomto ohľade poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Obdo/4/2016. Súd prvej inštancie bol presvedčený, že ani dlžník, ani žalovaný, nemohli mať poctivý a zodpovedný úmysel neukrátiť týmito úkonmi veriteľa. Podmienky pre úspešné uplatnenie odporovateľnosti právnych úkonov z hľadiska lehoty boli splnené.

1.2. Pokiaľ navrhoval žalovaný prerušiť konanie, prvostupňový súd uviedol, že neboli splnené podmienky na prerušenie. Vo vzťahu k námietke vyhláseného konkurzu na majetok dlžníka a tvrdenie žalovaného, že je potrebné konanie zastaviť, poukázal na ust. § 166h Zákona o konkurze a reštrukturalizácii, podľa ktorého oddĺžením zostáva nedotknuté právo veriteľa v rozsahu svojej pôvodnej pohľadávky, domáhať sa podľa Občianskeho zákonníka jej uspokojenia, z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. To platí aj vtedy, ak by bola pohľadávka či už premlčaná, nevymáhateľná alebo nevykonateľná. Oddĺžením zostáva tiež nedotknuté právo veriteľa v rozsahu svojej pôvodnej pohľadávky, domáhať sa odporovateľnosti právneho úkonu. Súd 1. inštancie v tejto súvislosti ešte uviedol, že inštitút odporovateľnosti slúži aj potrebám exekučného konania, nakoľko jeho účelom je umožniť veriteľovi vymáhať pohľadávku od dlžníka, keďže právny úkon medzi dlžníkom a treťou osobou je neúčinný. Zároveň tiež poukázal na genézu prípadu, ktorý svedčí o tom, že dlžník nielenže nemá od splatnosti dlhu záujem ho uhradiť, ale snažil sa právnymi krokmi a všelijakými úkonmi sťažovať vymoženie pohľadávky. Zneužil aj inštitút oddĺženia, pri ktorom je evidentné, že mu išlo predovšetkým o nezaplatenie tohto dlhu, kedy neuviedol v zozname majetku všetok majetok spred troch rokov. Uvedené je dôkazom o jeho nepoctivom zámere a nepoctivý zámer dlžníka nepožíva o právnu ochranu zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

1.3. Výrok o trovách konania odôvodnil § 255 ods. 1 a § 262 CSP.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 17. februára 2020 sp. zn. 18Co/86/2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a priznal žalobcovi náhradu odvolacích trov.

2.1. Odvolací súd sa plne stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, ktorý vysvetlil všetky svoje myšlienkové pochody a zistené skutočnosti v konaní a podriadil prejednávany nárok žalobcu pod správnu právnu normu. Zaoberal sa námietkami žalovaného tak vo vzťahu k úmyslu ukrátiť veriteľa, ako aj vo vzťahu k námietke premlčania, prerušeniu konania a zastaveniu konania pre prebiehajúci konkurz nad majetkom dlžníka. K dôkaznému bremenu, v tomto sporovom konaní uviedol, že toto je v prípade odporovateľnosti právneho úkonu medzi osobami blízkymi (v tomto prípade otec a syn) obrátené, to znamená, že dôkazné bremeno spočíva na strane žalovaného, pričom žalovaná strana neunesla dôkazné bremeno na preukázania tvrdení uvádzaných v súdnom konaní. Ďalej uviedol, že bolo správne, že sa súd prvej inštancie vecne vyporiadal s nárokom žalobcu v pozitívnom zmysle slova t.z., že zobral do úvahy ustanovenia § 42a, b OZ, ale rovnako ust. § 166h Zákona o konkurze a vyrovnaní. Konanie o oddĺžení je už právoplatne skončené a zákon č. 7/2005 Z. z. priamo ustanovuje, že nič nebráni veriteľovi uplatňovať svoje nároky voči oddĺženému dlžníkovi v rámci stanovenej Občianskeho zákonníka priamo uvádzajúc ustanovenia o odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré dlžník vykonal v snahe ukrátiť svojho veriteľa.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Navrhoval, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom namietal, že sa odvolací súd nevyporiadal s jeho odvolacími námietkami. V tejto súvislosti poukázal na to, že žaloba bola podaná pred začatím konkurzného konania a konania o oddĺžení, preto konanie malo byť prerušené podľa § 47 ods. 1 ZKR a žalobca mohol odporovať právnemu úkonu v zmysle § 57 ods. 1 ZKR len, ak správca v primeranej lehote jeho podnetu na odporovanie nevyhovel. Žalobca po prerušení konania mohol podať žalobu v lehote do 2.10.2018, teda nemohlo sa pokračovať v konaní na základe žaloby podanej 20.5.2016. Pokiaľ žalobca poukázal na ustanovenie § 166h ZKR, toto ustanovenie má na mysli len to, že aj po oddĺžení je možné podať žalobu o odporovateľný právny úkon v lehotách podľa OZ. Takúto lehotu by však žalobca nemal, lebo by došlo k jej zmeškaniu. Ustanovenie § 166h ZKR má na mysli len to, že po oddĺžení zostáva nedotknuté právo veriteľa domáhať sa odporovateľnosti právneho úkonu. Z tohto ustanovenia nemožno vyvodiť, že prerušenie konania po vyhlásení konkurzu sa nevzťahuje na konanie o konkurze a oddĺžení. Žaloba mala byť zamietnutá aj preto, že v tomto spore právo odporovať právnemu úkonu zaniklo, resp. bolo premlčané. S uvedenými námietkami sa odvolací súd vysporiadal, čím došlo k

porušení jeho práva na spravodlivý proces.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol alternatívne odmietol a priznal mu náhradu dovolacích trov. V podstatnom uviedol, že žalobca v skutočnosti namieta nesprávne právne posúdenie veci a nie zmatečnosť podľa § 420 písm. f/ CSP. Z opatrnosti namieta oneskorenosť podaného dovolania. Pokiaľ žalovaný poukazoval na ustanovenia § 47 ods. 1 a § 57 ods. 1 ZKR, žalobca vo vzťahu k týmto ustanoveniam v okolnostiach danej veci ingeroval ustanovenie § 166h ZKR.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmatečnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v

danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej 2/, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Dovolací súd v súvislosti s dovolateľom namietanou zmätočnosťou, že sa odvolací súd nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami, týkajúcimi sa konkurzného konania a konania o oddĺžení voči pôvodnému dlžníkovi (otcovi žalovaného) a že žaloba mala byť zamietnutá aj preto, že v tomto spore právo odporovať právnomu úkonu zaniklo, resp. bolo premlčané (bod 3) uvádza, že ich nepovažuje za dôvodné a zodpovedajúce obsahu odôvodnení oboch rozhodnutí nižších súdov.

14.1. Podľa názoru najvyššieho súdu dovolaním napádaný odvolací rozsudok uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Jadrom dovolacej argumentácie žalovaného bola jeho námietka, že sa odvolací súd nedostatočne vysporiadal s jeho odvolacími námietkami, týkajúcimi sa konkurzného konania a konania o oddĺžení voči pôvodnému dlžníkovi (otcovi žalovaného) a že žaloba mala byť zamietnutá aj preto, že v tomto spore právo odporovať právnomu úkonu zaniklo, resp. bolo premlčané.

14.2. Prvostupňový súd v rozsahu dovolateľom namietanej zmätočnosti poukázal na ustanovenie § 166h ZKR, ako aj na skutočnosť, že predmetom súdneho konania o určenie neúčinnosti právneho úkonu nie je vzťah medzi veriteľom a dlžníkom, ale vzťah medzi veriteľom a osobou, v prospech ktorej bol právny úkon urobený, alebo ktorej vznikol z odporovaného úkonu prospech. Samotný dlžník nie je stranou sporu. Navyše uviedol, že genéza prípadu jednoznačne svedčí o tom, že dlžník nielenže nemal záujem dlh uhradiť, ale snažil sa právnymi krokmi a úkonmi sťažovať vymoženie pohľadávky a využívať na to všetky právne prostriedky. Zneužil pritom inštitút oddĺženia, kedy ani neuviedol v zozname majetku všetok majetok spred 3 rokov, čo svedčilo o jeho nepoctivom zámere. Nepoctivý zámer dlžníka podľa názoru prvostupňového súdu nepožíva právnu ochranu ZKR a nemôže slúžiť takýmto sofistickým právnym konštrukciám, ktorých jediným výsledkom je zbavenie sa povinnosti zaplatiť dlh (body 51 a 54 odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia). Odvolací súd najskôr uviedol právny režim posudzovanej veci a nad rozsah prvostupňovým súdom uvedeného poukázal na skutočnosť, že v návrhu na vyhlásenie konkurzu dlžník (otec žalovaného) vyhlásil, že nevlastní žiaden majetok ani hnutel'ného, ani nehnuteľného charakteru a nevedú sa žiadne súdne spory súvisiace spory s majetkom. Bolo preto správne, že sa súd prvej inštancie vecne vypořiadal s nárokom žalobcu v pozitívnom zmysle slova t.z., že zoberal do úvahy ustanovenia § 42a, b OZ, ale rovnako ust. § 166h ZKR. Konanie o oddĺžení je už

právoplatne skončené a ZKR priamo ustanovuje, že nič nebráni veriteľovi uplatňovať svoje nároky voči oddĺženému dlžníkovi v rámci ustanovení Občianskeho zákonníka, priamo uvádzajúc ustanovenia o odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré dlžník vykonal v snahe ukrátiť svojho veriteľa (body 23 a 25 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

14.3. Z vyššie uvedeného je okrem iného zrejmé, že dôvod zmätočnosti uvádzaný žalovaným, že sa nižšie súdy nedostatočne vysporiadali s jeho odvolacími námietkami, neobstojí. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

15. Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezakladá.

16. Z uvedeného vyplýva, že zo strany odvolacieho súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorý by znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolací súd konštatuje, že žalovaným uplatnený dovolací dôvod neexistuje (nie je daný). Z uvedeného dôvodu preto dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP odmietol.

17. Nad rámec veci najvyšší súd dodáva, že na základe nižšími súdmi uvádzanej genézy skutkových okolností daného sporu (ktorá vyplýva aj z obsahu spisu) sa jeho vyriešenie nižšími súdmi javí aj ako spravodlivé.

18. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.